

HYVINVOINTIA KOKO SUOMEEN: VIHREÄ ALUEIDEN POLITIIKKA

Hyväksytty valtuuskunnassa 1.12.2013

Sisällysluettelo:

1. Vihreän alueiden politiikan lähtökohdat

1.1 Aluepolitiikasta alueiden politiikkaan

1.2 Muutos lähtee alueilta

1.3 Aluepolitiikkaa tukevat keinot

2. Vihreän alueiden politiikan työkalut

2.1 Alueiden osaamisen varmistaminen

2.2 Toimivat yhteydet

2.3 Alueita vahvistava elinkeinopolitiikka

2.4 Kestävä luonnonvarojen käyttö ja ilmastonmuutoksen torjunta

2.5 Elävä maaseutu

2.6 Maakuntien oman päätösvalan vahvistaminen, paikallisen äänen kuuluminen

2.7 Aluepolitiikan täsmäkeinoja

2.8 EU:n aluepolitiikka ja Suomi

3. Työmaana koko Suomi: Erilaiset alueet alueiden sisällä

3.1 Alueiden erilaisuus

3.2 Paikkakuntien erilaisuus

1. Vihreän alueiden politiikan lähtökohdat

1.1 Aluepolitiikasta alueiden politiikkaan

Vihreä alueiden politiikka tukee alueiden kehitystä. Se pitää huolta ympäristöstä ja on sosiaalisesti oikeudenmukaista. Vanhojen teollisuudenalojen kehittämisen lisäksi pitää luoda edellytyksiä tulevaisuuden uusille aloille, työpaikoille ja yritystoiminnalle, jotka luovat hyvinvointia vähähiilisesti, vähemmistä luonnonvaroista ja ympäristöä vaalien.

Vihreä alueiden politiikka kannustaa osallisuuteen. Alueilla kannattaa valjastaa kaikkien osaaminen alueen kehittämiseen. Sitä varten on luotava asukkaille, yrityksille ja yhteisöille verkottumisen välineitä ja edellytyksiä. Uudet innovaatiot ja perusta hyvinvoinnille syntyvät ihmisten välisissä verkostoissa.

1.2 Muutos lähtee alueilta

Alueiden voimavarot ovat luonto ja luonnonvarat, kylät ja kaupungit, yritykset ja julkiset toimijat sekä tietysti alueella asuvat ihmiset. Asukkaat vaikuttavat voimakkaasti alueiden kehittymismahdollisuuksiin: Mitä palveluita tarvitaan, millaiset ovat alueen työmarkkinat. Toisaalta se, millaiset koulutus- ja työllistymismahdollisuudet alueilla on, vaikuttaa siihen millaisia ihmisiä siellä asuu. Niin muuttamisen kuin juurtumisen pitää olla mahdollista. Tulevaisuudessa asutus tulee tiivistymään kaupunkimaisille seuduille ja samanaikaisesti maaseudun asutus harvenee. Vihreän politiikan tavoitteena on löytää ratkaisut erityyppisille elämisen muodoille.

Haluamme Suomeen elinvoimaiset alueet, jotka pystyvät tarjoamaan asukkailleen työtä ja toimivat peruspalvelut. Kaupunkiseutujen kehityksen turvaaminen on keskeinen keino parantaa suomalaisen yhteiskunnan kilpailukykyä ja turvata samalla hyvinvointivaltion tulevaisuus. Haluamme parantaa

työvoiman liikkuvuutta ja raivata esteitä hallitun muuttoliikkeen tieltä. Samalla haluamme varmistaa kestävä yhdyskuntarakenteen ja lisätä kaupunkiseutujen asuntotuotantoa kohtuuhintaisen asumisen varmistamiseksi. Toisaalta toimivat laajakaistayhteydet ja sähköiset työkalut lisäävät etätöiden ja -palveluiden mahdollisuuksia kaikilla alueilla. Alueita kehitetään niiden omien vahvuuksien pohjalta. Etäisempienkin alueiden mahdollisuudet paranevat, kun sijainnin merkitys vähenee.

1.3 Aluepolitiikkaa tukevat keinot

Alueiden elinvoimaa tuetaan monilla toimilla, joita ei ole ensisijaisesti tarkoitettu aluepolitiikan välineiksi. Esimerkiksi tasa-arvoinen koulutus ja pohjoismainen hyvinvointivaltio ovat tukeneet myös alueiden elinvoimaa kaikkialla Suomessa.

Huoli työpaikoista ja toimeentulosta on keskeinen aluepolitiikan moottori. Perustulo on tärkeä keino laajentaa elämisen mahdollisuuksia erilaisilla alueilla. Se vapauttaisi ihmiset työskentelemään, opiskelemaan ja yrittämään uudella tavalla. Siitä hyötyisivät esimerkiksi matkailukeskusten kausityöntekijät tai harvaan asuttujen alueiden työttömät, jotka voisivat täydentää perustuloa keruutuotteiden myyntituloilla tai muulla pienimuotoisella yrittäjyydellä. Samalla kaikenlainen työ saisi uuden arvostuksen ja mahdollisuuden. Perustulomallin kokeileminen Kainuun tai Pohjois-Karjalan kaltaisilla alueilla toisi hyvin esille sen aluetaloudelliset vaikutukset.

Yhteiskunnan notkeus, ketteryys ja muutoskyky ovat tärkeitä paitsi Suomelle myös sen alueille. Alueita kannattaa rohkaista toimimaan kehitysalustoina uusille ideoille, toimintatavoille ja puhtaille teknologioille. Tällaisella alueiden tekemällä kokeilutyöllä voi olla ratkaiseva merkitys monien suurten ja monimutkaisten haasteiden kuten ilmastonmuutoksen hallinnassa. Strategiset alueelliset kokeilut luovat kansalliseen politiikkaan edelläkävijätarinoita ja tuottavat tärkeitä referenssejä laajemmille markkinoille pyrkiville yrityksille. Lisäksi niiden kautta voidaan ammentaa oppimiskokemuksia ja tuottaa uudenlaisia toimintatapoja ja verkostoja.

2. Vihreän alueiden politiikan työkalut

2.1 Alueiden osaamisen varmistaminen

Jotta voimme säilyttää vanhoja ja luoda uusia työpaikkoja Suomen eri alueilla, tarvitsemme korkealaatuista koulutusta ja osaamista eri puolilla Suomea. On tärkeää, että osa koulutuksesta tukee paikallisia vahvuuksia, mutta myös uusien menestystekijöiden löytämiseen pitää panostaa.

Kaikkea ei kuitenkaan voi tehdä kaikkialla, vaan yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen on entistä paremmin löydettävä omat erikoisalansa, joilla ne erottuvat muista. Nykypäivän tarpeisiin vastaavan korkeakoulun on erotuttava muista oppilaitoksista muutenkin kuin kotikaupunkinsa nimen perusteella. Aluepolitiikka ei enää voi perustella korkeakoulun sijaintia. Hyvä esimerkki profiloitumisesta löytyy esimerkiksi Vaasasta, jossa energia-alan keskittymä yrityksineen ja korkeakouluineen on luonut hyvinvointia koko seudulle. Jotta koulutuksellinen tasa-arvo opetuksen laadun ja opiskelun tukipalveluiden osalta toteutuisivat kaikkialla Suomessa, tulee opetus koota korkeakouluissa riittävän suuriin yksiköihin.

Tästä huolimatta pitää muistaa, että korkeakouluista valmistuu ihmisiä myös ammatteihin, joille on tarvetta joka puolella maata. Olemmekin sitä mieltä, että joka maakunnassa on säilytettävä ammattikorkeakoulu, ja esimerkiksi lääkäri- ja opettajakoulutusta on oltava eri puolilla maata. Näin turvataan osaavan työvoiman saantia myös harvemmin asutuilla seuduilla. Myös elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia, täydennys- ja muuntokoulutusta, pitää olla tarjolla eri puolilla maata.

Toisen asteen koulutuksessa kannatamme päätöksentekoa maakuntatasolla, sillä sekä valtiojohtoinen keskusohjaus että yksittäisten kuntien sooloilu johtavat usein kalliisiin ja tehottomiin ratkaisuihin. Koulutuspaikkoja on sijoitettava riittävän monelle paikkakunnalle, jotta toisen asteen opiskelijoiden ei tarvitse lähteä opiskelemaan kauas kotoa, ja että eri alueet saavat tarvitsemaansa työvoimaa. Aikuistumisen jälkeen muuttaminen ei ole enää niin suuri ongelma. Se on eduksi myös työvoiman liikkuvuudelle.

Ammatillisen koulutuksen on myös vastattava paikallisiin erityisiin työntekijätarpeisiin. Niihin voidaan vastata hyvin erilaisilla koulutusyksiköillä eri puolilla maata. Jokaista koulutuspaikkaa ei kuitenkaan voida säilyttää nykyisellä paikallaan, vaan myös uudistuksiin pitää olla rohkeutta koulutuksen laadun turvaamiseksi.

2.2 Toimivat yhteydet

Pitkien etäisyyksien Suomessa liikkuminen edellyttää monipuolisia kulkuvälineitä. Laajoilla harvaan asutuilla alueilla yksityisautoilu on välttämättömyys ja julkinen liikenne voi olla usein vain kutsuperusteista. Toisaalta väkirikkaat alueet ja niiden välinen liikenne voidaan pitkälti vapauttaa henkilöautoilun haitoista ja pakosta. Vihreässä Suomessa joukkoliikenne toimii nopeasti, edullisesti ja kattavasti. Tarvitsemme lisää raiteita, nopeampia juna- ja bussiyhteyksiä kaupunkien välille ja sujuvampaa joukkoliikennettä kaupunkeihin. Tarvitsemme uudenlaisia joustavia kimpppyti-, palvelu- ja kutsuliikennemuotoja erityisesti harvaan asutuille alueille.

Haluamme muuttaa autoilun ja muunkin liikenteen nykyistä vihreämmäksi. Uusiutuvien polttoaineiden ja sähkömoottoreiden avulla voidaan vähentää liikenteestä aiheutuvia päästöjä, mutta myös liikenteeseen liittyvät toimintatavat, rahoitus ja rakenteet kaipaavat isoja uudistuksia. Haluamme vähentää autoilun pakkoa ja päästöjä sekä suosia verotuksella vähäpäästöisempää autoilua.

Vihreiden esittämät paikannukseen perustuvat maksut keventävät autoilun veroja hajaasutusalueilla, missä oman auton käyttö arjessa on usein välttämätöntä. Maksujen tulee olla korkeampia siellä, missä autoilun haitat ovat suurimpia ja missä todellisia vaihtoehtoja oman auton käytölle on tarjolla. Ajetun matkan ja ajon välillisten vaikutusten verotuksen avulla on korjattava nykyisen ajoneuvoverotuksen ilmastovaikutuksia. Merkittävä osa näin kerätyistä veroista on voitava paikallisin päätösin käyttää esimerkiksi joukkoliikenteen tukemiseen tai muuhun liikenteen haittojen vähentämiseen.

Joukkoliikennettä on suunniteltava seudullisesti ja alueelliset viranomaiset on saatava huolehtimaan joukkoliikenteen ostoista, reiteistä ja lippujärjestelmästä. Näin ihmisten matkat sujuvat riippumatta kuntarajoista.

Liikenteen infrastruktuurin kehittämisessä raideliikenne on asetettava etusijalla. Rataverkon ylläpidon ja kunnostamisen määrärahoja on nostettava. Nopeat yhteydet edellyttävät tasoristeysten poistamista ja kaksoisraiteiden rakentamista. Haluamme myös itä-länsisuuntaiset raideyhteydet sujuvammiksi ja nopeammiksi. Teiden rakentamisessa resurssit on suunnattava uusien teiden rakentamisen sijaan nykyisen tieverkon ylläpitoon ja parantamiseen.

Tavaroiden kuljetuksia tulee siirtää mahdollisimman paljon pyöriltä raiteille sekä olemassa oleville vesireiteille. Esimerkiksi metsäenergian ja teollisuuden tarvitseman puun kuljetuksissa vesireittien hyödyntämistä tulee edistää.

Ilmaston kannalta erityinen huolenaihe on lentämisen nopea kasvu. Silti lentoliikennettä tuetaan

lukuisin keinoin. Pitkien välimatkojen maassa lentoliikennettä toki tarvitaan, mutta vero- ja muista tuista on luovuttava. Panostamme nopeisiin ja sujuviin raideyhteyksiin, jotka ovat kilpailukykyisiä lentoliikenteen kanssa. Vihreä alueiden Suomi kulkee nykyistä enemmän raiteilla.

EU:n liikennesuunnitelmasta on ohjattava maiden välisiin junayhteyksiin. Tarvitsemme ratayhteyden Jäämerelle ja Tallinnaan sekä Rail Baltican Tallinnasta Varsovaan. Junayhteyksiä Venäjälle on parannettava.

Moderni teknologia on vihreän alueiden politiikan tärkeä apuväline. Etätyö ja etäpalvelut vähentävät työ- ja asiointimatkojen tarvetta ja verkkokokouksilla voidaan karsia pitkiä auto- ja lentomatoja. Näin työnteko ei ole enää niin riippuvainen sijaintipaikasta. Tietoyhteiskunnassa taloudellinen kehitys on yhä useammin mahdollista paikasta riippumatta.

Suomi sääti ensimmäisenä maailmassa laajakaistan yleispalveluksi, johon kansalaisilla on asuinpaikasta riippumatta oikeus. Linjaus ei ole vielä toteutunut, eikä se toteudu pelkillä liiketaloudellisilla toimilla. Tarvitaan lisäksi valtion ja kuntien tukea. Kaikille kotitalouksille myös haja-asutusalueilla on turvattava kohtuuhintainen mahdollisuus saada kaikkiin sähköisiin palveluihin riittävän nopea internetyhteys. Asetamme tavoitteeksi myös sujuvat, kaikilla matkaosuuksilla toimivat junien ja linja-autojen verkkoyhteydet.

2.3 Alueita vahvistava elinkeinopolitiikka

Erityisesti teollisuuspaikkakuntien elinkeinorakenne on murroksessa. Tarvitsemme uudenlaista teollisuus- ja yrityspolitiikkaa sekä puhtaan teknologian ratkaisuja vanhaan teollisuuteen. Se vaatii muutoksia myös työvoimapolitiikassa. Rakennemuutoksen kohdanneille paikkakunnille tulee järjestää muunto- ja täydennyskoulutusta sekä tukea työttömäksi jääneiden omaehtoista kouluttautumista lähiseudun oppilaitoksissa ja tarvittaessa muuttamista työmahdollisuuksien perässä.

Suomi tarvitsee vihreää teollisuuspolitiikkaa, jossa huomioidaan ilmastonmuutoksen vaatimukset, mutta myös rakennemuutoksen asettamat haasteet. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että elintarviketeollisuudessa huomioidaan niin ympäristö-, energia- kuin eettisetkin näkökulmat. Ja että teollisuuden tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio toiminnassa ennakoidaan ilmasto- ja ympäristöpolitiikan jatkuvaan parantamiseen pyrkivät kriteerit. Harvaan asutun maan teollisuuspolitiikassa huomiota tulee kiinnittää erityisesti vähäpäästöisiin kuljetuksiin. Suomen menestyminen pohjaa korkeaan osaamiseen. Sitä on vahvistettava jatkuvasti, että pysymme mukana kehityksen eturintamassa. Esimerkiksi cleantech on ala, jolla on kysyntää kansainvälisesti ja laajat vientimahdollisuudet.

Kasvuyrittäminen, pienet ja keskisuuret yritykset, mutta myös mikroyritykset ja niiden toimintaedellytysten turvaaminen on olennaista. Tutkimus- ja kehitysrahoitus sekä mahdollisuus hankkia rahoitusta pääoma- ja velkamarkkinoilta on turvattava mikroyrityksille sekä pienille ja keskisuurille yrityksille. Haasteena on akateemisten ideoiden kaupallistaminen kannattavaksi yritystoiminnaksi.

Tärkeintä alueiden oman vahvistumisen näkökulmasta on mahdollistaa paikallisten innovatiivisten ratkaisujen luominen esimerkiksi palvelutuotannossa ja julkisten hankintojen yhteydessä, jotta paikallinen talous vahvistuu. Keinoja tähän ovat esimerkiksi sosiaalinen yrittäjäyys, paikalliset hankintarenkaat ja osuuskuntamallien luominen. Näiden edistämiseksi kannatamme erilaisia kokeilualueita ja pilottihankkeita pysyvien mallien aikaansaamiseksi.

Yhteiskunnallisten yritysten tunnettavuutta tulee lisätä, koska ne ovat rajoitetun voiton periaatteensa

vuoksi erinomainen vaihtoehto julkisen palvelun tuottajaksi monikansallisten yritysten sijaan. Julkisen sektorin hankinnat muodostavat viidenneksen kaikista hankinnoista. Kuntien tulisi omia hankintojaan kilpailuttaessaan varmistaa, että seudun yrittäjät voivat osallistua tarjouskilpailuihin. Tämä voi vaatia esimerkiksi tarjousten pilkkomista riittävän pieniksi osiksi sekä tinkimistä vakavaraisuus- ja valtakunnallisuusehdoista, jotka sulkevat paikalliset pienet yritykset tarjouskilpailuiden ulkopuolelle. Kilpailuttaessa tulisi huomioida nykyistä vahvemmin ympäristöystävällisyys ja kokonaistaloudelliset vaikutukset. Nämä usein parantavat paikallisten yrittäjien menestymismahdollisuuksia. Julkisella sektorilla tarvitaan hankintaosaamisen kehittämistä ja koulutusta, sillä hankinnoilla suunnataan alueen kehitystä. Erityisen suuri merkitys julkisilla hankinnoilla on sosiaali- ja terveydenhuollon, rakennus- ja kiinteistöalan, julkisen liikenteen sekä energia- ja ympäristöhuollon kehittämiseen.

Kolmannen sektorin roolia palvelujen tuottajana tulee vahvistaa. Erityisesti sellaisissa palveluissa, joille ei ole todellisia markkinoita vaikka tarvetta on, voidaan luoda erilaisia kumppanuusmalleja yhdessä paikallisten järjestöjen kanssa. Järjestötoiminnalla on suuri merkitys niin paikallisen elinvoimaisuuden kuin asukkaiden viihtyvyyden kannalta. Verkostojen kautta voidaan synnyttää uudenlaisia tuottamisen muotoja, joissa esimerkiksi paikallinen kyläyhteisö muodostaa energiayhtiön ja julkisen sektorin tuella uutta luovaa yhteiskunnallista yrittäjyyttä. Samalla alue saa uudenlaisen rahoitus pohjan peruspalveluille.

Elinkeinopolitiikan yksi keskeinen haaste on poistaa kilpailun vääristymiä ja edistää tervettä kilpailua. Niin linja-autoliikenteessä, päivittäistavarakaupassa, logistiikassa, apteekkitoiminnassa kuin rakennusteollisuudessa on Suomessa paljon varaa kilpailulle. Päivittäistavarakaupan ja logistiikan kilpailun lisääminen edesauttaisi esimerkiksi lähituotannon parempaa pääsyä markkinoille.

2.4 Kestävä luonnonvarojen käyttö ja ilmastonmuutoksen torjunta

Luonnonvarojen kestävä käyttö luo monenlaisia elinkeinomahdollisuuksia. Olennaista on luonnonvarojen mahdollisimman korkea jalostusaste ja hyödyntämiseen liittyvän osaamisen ja teknologian kehittäminen. Niiden avulla voimme luoda luonnonvaroistamme työtä moninkertaisesti verrattuna pelkkään raaka-aineiden tuotantoon.

Metsät tarjoavat työtä ja virkistysmahdollisuuksia monin tavoin. Aikoinaan vahvan tukijalan luonut metsäteollisuus on kokenut rakennemuutoksen ja useat metsäteollisuuspaikkakunnat ovat edelleen murroksen keskellä. Bioenergian käyttö ja puutuotteiden jatkojalostus tuovat toimeentuloa metsästä myös haja-asutusalueille ympäri maan. Biotalous ja puukemia tuovat uutta työtä metsästä, mutta alan kehityksen kärjessä pysyminen vaatii jatkuvaa koulutusta ja kehittämistyötä.

Kansallispuistoilla ja retkeilyalueilla on monien kuntien ja seutujen taloudelle merkittävä positiivinen vaikutus. Pienemmässä mittakaavassa metsät toimivat virkistykseen ja hyvinvoinnin lähteinä etenkin kaupunkiseuduilla. Erilaisten suojelu- ja virkistysalueiden määrää lisäämällä voidaan luoda myös uusia työllistymis-, matkailu- ja virkistysmahdollisuuksia.

Suomessa on potentiaalisia kaivannaisvarantoja etenkin Itä- ja Pohjois-Suomessa. Luottamus kaivosalan toimijoiden vastuullisuuteen on kuitenkin viime vuosina kokenut kolhuja eikä kaivosala monilla seuduilla nauti sosiaalista hyväksyntää. Kaivannaisteollisuuden aiheuttamat ympäristöriskit ovat merkittäviä. Siksi kaivostoiminnassa on noudatettava erityistä varovaisuutta ja käytettävä parasta mahdollista teknologiaa. Uraanikaivostoimintaa ei pidä harjoittaa lainkaan siihen liittyvien riskien ja epäkohtien vuoksi. Kaiken kaivostoiminnan lähtökohdana tulee olla vastuullisuus ja ympäristön kunnioittaminen. Se vaatii erityisosaamista ja korkeaa teknologiaa, jota kehittämällä luomme myös teknologian vientiin perustuvia työpaikkoja. Valtiolla tulee olla riittävät resurssit ja

keinot puuttua kaivostoiminnan epäkohtiin sekä valvontaan niin kaivostoiminnan aikana kuin riittävän jälkihoidon varmistamiseksi. Kaivosvero tulee ottaa käyttöön.

Pohjoisten alueiden merkityksen kasvu globaalisti luo mahdollisuuksia myös Suomelle. Tarvitsemme taitoa sovittaa yhteen ympäristön reunaehdot ja arktiset liiketoimintamahdollisuudet sosiaalisesti kestäväällä tavalla ja kansainvälistä yhteistyötä hyödyntäen. Tarvitsemme osaamista arktisten muutosten ymmärtämiseen, niihin sopeutumiseen sekä niiden hyödyntämiseen. EU:n tulee toimia sen eteen, ettei Koillisväylän avautumista hyödynnetä luonnon tai alkuperäisväestön etuja polkemalla.

Konkreettisemmin ympäristön asettamien reunaehtojen kunnioittaminen ja taloudellisen toiminnan puitteiden selkeyttäminen tarkoittaa esimerkiksi arktisen alueen luonnonsuojelualueverkostojen kehittämistä. On myös vahvistettava alkuperäiskansojen osallistumista heidän asemaansa vaikuttavien asioiden käsittelyyn. Alkuperäiskansojen koskevan ILO 169 -yleissopimuksen ratifiointi on myös osa Suomen arktisen toiminnan kehittämistä.

Varovaisuusperiaate on avain toimintaan arktisilla alueilla. Arktinen luonto on ainutlaatuista, eikä sitä voi uhrata hallitsemattomalle hyödyntämiselle. Öljynporausta arktisella alueella ei tule hyväksyä.

Matkailu on globaalisti kasvava ala ja Suomen luonto vuodenaikoinen tarjoaa valtavia mahdollisuuksia luontomatkailuun. Järvet ja vesistöt, saaristot, erämaiset alueet, laajat suoalueet ja tunturit sekä niiden ympärille rakennetut matkailupalvelut voivat tuoda merkittäviä tulovirtoja maaseudulle. Kotimaisen kalastuksen, kalankasvatuksen, luonnonmarjojen ja muiden kasvien hyödyntämiseksi sekä niiden tuotteistamiseksi ja saattamiseksi kestäväksi yritystoiminnaksi tarvitaan pienimuotoisia yritystukea ja kehittämisrahoitusta.

Energian tuotannossa bioenergian rinnalla tuulivoimassa on paljon potentiaalia. Syöttötariffit tulee ulottaa uusiutuvan energian pientuotantoon ja nettolaskutus tulee ottaa käyttöön. Tämä luo uusia yrittämisen mahdollisuuksia eri puolille maata ja myös haja-asutusalueille. Hajautettu energiantuotanto vähentää tuotannon haavoittuvuutta ja lisää omavaraisuutta.

Ilmastonmuutoksen torjunta on kunnille paitsi haaste myös mahdollisuus. Esimerkiksi Kohti hiilineutraalia kuntaa (HINKU) -hankkeen pienet ja keskisuuret kunnat kuten Uusikaupunki, Padasjoki ja Mynämäki ovat osoittaneet, että merkittäviin päästövähennyksiin on mahdollista päästä hyvin erilaisista lähtökohdista, nykyteknologialla ja ilman massiivisia resursseja. Muun muassa Uusikaupunki on myös onnistunut saamaan hankkeesta selvää taloudellista ja sosiaalista hyötyä kaupungille.

Strategisten kokeilujen avulla alueet ja pienemmät paikkakunnat voivat luoda omaa, esimerkiksi yritysten houkuttelemiseksi tärkeää profiilia ja nousta jopa kansainväliseen maineeseen tietyn teeman pioneereina. Uudenlaiselle inhimillisten voimavarojen johtamiselle olisi alueilla tarvetta, sillä esimerkiksi suomalaisten kuntien innovaatiotoiminta on todettu monin tavoin epäjohtonmukaiseksi, mikä ei tue alueiden kokonaisuutta.

2.5 Elävä maaseutu

Haluamme pitää maaseudun elävänä ja elinvoimaisena. Vahva kotiseutuhenki, paikalliskulttuuri ja talkooperinne ovat maaseudun elinvoiman perusta. Muun muassa hajautettu uusiutuvien energiamuotojen tuotanto, luomuviljelyn ja lähiruoan tuotannon lisääminen, maaseutuyhteisöjen omavaraisuuden kasvattaminen esimerkiksi infraratkaisuissa, lietelannan jalostaminen biokaasuksi, elintarvikkeiden jalostusasteen nosto, eettinen eläintuotanto, maaseutumatkailun edistäminen ja

etätyömahdollisuuksien parantaminen ovat keinoja lisätä elinkeinotoimintaa ja työpaikkoja maaseudulla.

Maamme on harvaan asuttu ja metsäinen, mikä on lähes ihanteellinen tilanne energiatarpeidemme tyydyttämiseen kestävästi uusiutuvilla luonnonvaroilla. Tämän potentiaalin hyödyntämisessä maaseudulla on merkittävä rooli. Samalla energia-ala voi olla kymmenien tuhansien uusien maaseututyöpaikkojen tarjoaja ja mahdollistaa nykyisten elinkeinojen jatkamisen kannattavasti.

Maaseudulle uusiutuva energia tarjoaa merkittäviä ansaintamahdollisuuksia raaka-aineiden tuotannolla, energian myyntituloina sekä maanvuokratuloina. Mahdollisuutta luoda maaseutua työllistävä bioenergian toimitusketju ei pidä jättää käyttämättä. Julkisen vallan toimet uusiutuvan energian klusterin muotoutumisessa ovat ratkaisevia.

Metsästä ja pelloilta saatavan bioenergian lisäksi maatalojen sivutuotteisiin liittyy huomattava energiapotentiaali biokaasuksi ja nestemäiseksi polttoaineeksi jalostettuna. Biokaasun tuotannon oheishyötynä on orgaanisen jätteen prosessointi lannoitteeksi kelpaavaan muotoon. Maan vuokraaminen tuulivoimatuotantoon sopii hyvin täydentäväksi tulon lähteeksi maanviljelijälle, metsänomistajalle tai paikallisyhteisölle.

Kotimaisen maatalouden elinkelpoisuus on maaseudun asuttuna säilymisen kulmakiviä. Luomu- ja lähiruoka-ajattelu ovat Vihreän maatalouden ydintä. Ne takaavat viljelijöille paremman elannon, mahdollistavat kuluttajille ruuan alkuperän tietämisen sekä edistävät maatalouskemikaalikuormien vähenemistä maaperästä ja vesistöistä. Elinvoimainen maatalous turvaa maaseutumaiseman, perinneympäristöjen ja luonnon monimuotoisuuden säilymistä ja tuottaa palveluja matkailijoille, mökkiläisille ja maaseudulla osa-aikaisesti töitä tekeville ympäri vuoden.

Maaseutu voi tarjota hyvän kasvualustan pienille paikallisia raaka-aineita jalostaville elintarvikevalmistajille, jos tätä ei ehkäistä hallinnollisesti. Varsinkin maaseutua koskevat elintarvikelainsäädännön tulkinnat ovat usein liian tiukkoja. Logistiset ongelmat ja kaupan keskusliikkeiden hallitseva asema voivat tukahduttaa pienten yritysten mahdollisuudet tarjota paikallisesti tuotteitaan.

Maatalojen sivuelinkeinot ovat jo nyt hyvin monipuolisia, ja lisääntynevät edelleen. Palveluyrittäminen tarjoaa uusia mahdollisuuksia maaseudulla. Palvelut ovat niukkenevien aineellisten resurssien maailmassa kestävä tapa tuottaa taloudellista arvoa. Ne parantavat olennaisesti maaseudulla asuvien elämänlaatua. Uusia palveluita voi syntyä hyvin monelle alalle: etätyönä tehtävää konsultointia, call center -toimintoja, vanhusten ja lasten hoivapalveluita sekä luovien alojen palveluita.

2.6 Maakuntien oman päätösvallan vahvistaminen, paikallisen äänen kuuluminen

Maakunnallisen päätösvallan vahvistamiseksi maakuntavaltuustot tulee valita suorilla vaaleilla. Maakuntaliittojen ja alueella toimivan valtionhallinnon työnjakoa tulee selkeyttää. Poliittinen valta tulee olla ensisijaisesti demokraattisesti ohjatuilla maakuntaliitolla.

Aluehallintoa on uudistettu niin nopealla tahdilla, ettei toiminta ole ehtinyt vakiintua uuden uudistuksen jo alkaessa. Elinkeino- liikenne ja ympäristökeskusten (ELYt) ja aluehallintovirastojen (AVIt) määrää ei pidä supistaa nykyisestä, sillä muutoin paikallistuntemus katoaa. Sen sijaan hankkeista, joiden ympäristövaikutukset ovat merkittäviä, on syytä päättää valtakunnallisella tasolla. Näin etenkin, jos ELY-keskusten sisäiset eri intressit ovat ristiriidassa.

Maakuntatason demokratian lisäksi tarvitaan paikallisen demokratian vahvistamista. Etenkin

kuntakoon kasvaessa lähidemokratian keinoja pitää lisätä ja malleja kehittää. Esimerkiksi osallistuvan budjetoinnin kautta kaupunginosan, asuinalueen tai kylän asukkaat voidaan ottaa mukaan yhteisten varojen käyttöä koskevaan suunnitteluun ja päätöksentekoon. EU-rahojen jaosta päättävät paikalliset Leader-toimintaryhmät ovat onnistunut esimerkki siitä, miten päätäntävaltaa on annettu paikallistasolle.

Kun asukkaat pääsevät vaikuttamaan oman alueensa asioihin, he sitoutuvat alueeseen ja haluavat omalla toiminnallaan vahvistaa alueen menestystä. Lähidemokratian vahvistaminen sekä paikallisten omaehtoisten hankkeiden ja tapahtumien tukeminen vahvistavat paikallisyhteisöä ja lisäävät sitä kautta alueen elinvoimaa. Monilla alueilla on vahva omaehtoinen kotiseutu- ja kulttuuri-identiteetti, joka tukee luovan toiminnan ja talouden vahvistumista.

Moninaiset yhteisöt ovat elinvoimaisia. Siksi on tärkeää kiinnittää huomioita siihen, että yhdenvertaisuus toteutuu ja tuetaan jokaisen osallistumista tasavertaisesti yhteiskuntaan. Viranomaistoimijoiden tulee huolehtia siitä, että erilaisten paikallisten ja alueellisten ohjelmien, hankkeiden ja rahoituspäätösten yhteydessä arvioidaan niiden vaikutukset eri väestöryhmiin.

Alueellisten ja paikallisten viranomaisten pitää kehittää yhdenvertaisuus- ja ihmisoikeusosaamistaan. Valitettavan usein edelleenkin erilaisiin vähemmistöihin kuuluvat hakeutuvat pois kotiseudultaan, koska kokevat siellä syrjintää.

2.7 Aluepolitiikan täsmäkeinoja

Aluepoliittisessa keskustelussa merkitystään suuremman huomion saavat usein yksittäiset tietyille alueille suunnatut täsmäkeinot. Tällaisia ovat esimerkiksi niin sanotun Norjan mallin mukaiset syrjäisille alueille suunnatut verohelpotukset tai joidenkin valtion laitosten siirrot paikkakunnalta toiselle alueellistamisen nimissä.

Vihreä alueiden politiikka lähtee alueiden omien vahvuuksien tukemisesta. Jos alueellistamisella voidaan tukea jonkin alueen olemassa olevaa osaamista ja osaaminen on turvattu jatkossakin alueella olevan koulutuksen kautta, se on järkevää etenkin uusien toimien sijoittamista pohdittaessa. Työ- ja elinkeinoministeriön keinovalikoimasta esimerkiksi äkillisen rakennemuutoksen tuki (ÄRMI) on toimiva työkalu, jota tulee resursoida paremmin. Sitä voidaan vahvistaa esimerkiksi yhdistämällä siihen työvoimapolitiittiset investointituet.

2.8 EU:n aluepolitiikka ja Suomi

EU:n rahoituksen tulee tasoittaa alueellisia eroja myös Suomessa. Harva asutus tulee säilyttää EU:n rakennetukien perusteena. EU:n aluerahastojen tukirahat on kohdennettava pääasiassa niille alueille, joiden perusteella ne on Suomelle myönnetty, eli Itä- ja Pohjois-Suomeen. EU-tasolla painopistettä tulee edelleen siirtää kaikkein köyhimpien alueiden auttamiseen, sillä köyhimmätkin alueet Suomessa ovat vauraita verrattuna EU:n kurjimpiin seutuihin.

EU:n rakennerahasto-ohjelmissa tulee valtavirtaistaa ekologisesti ja eettisesti kestävätkä kriteerit, eikä niistä tule tukea ympäristölle tai ilmastolle haitallisia hankkeita. Rahoja tulee käyttää ensisijaisesti talouden uudistamiseen sekä irrottautumiseen tuontipolttoaineriippuvuudesta. EU-hankkeiden tueksi tarvitsemme kunnianhimoisen vihreän talouden investointiohjelman, joka suuntautuu koko maahan. Parhaat mahdollisuudet esimerkiksi uusiutuvan energian käytön lisäämiseen ovat usein taloudellisesti vähemmän kehittyneillä alueilla.

Ongelmaksi EU:n aluekehitysrahoissa on muodostunut kuntien haluttomuus investoida hankkeen toteuttajalta EU-tuen vastineeksi vaadittavaa vastinrahoitusta. Hankkeet onkin jatkossa rakennettava

niin kiinnostaviksi ja vaikuttaviksi, että ne houkuttavat kuntia ja muita toteuttajatahoja panostamaan yhä niukempia ja priorisoidumpia resurssejaan. On luotava keinoja, joilla erityisesti uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden sekä vähähiilisen talouden hankkeille löydetään vastinrahat, jotta hankkeet voivat lähteä liikkeelle. Hankkeisiin liittyvää byrokratiaa tulee karsia.

EU:n tulee edistää investointeja, jotka sekä luovat työpaikkoja että tuottavat ympäristöystävällistä teknologiaa, tuotteita ja palveluita. Tällaisia ovat kansalaisia palvelevat rajat ylittävät hankkeet, kuten Rail Baltica -rata Tallinnasta Varsovaan, siihen liittyvä tunneliyhteys Suomesta Viroon, Euroopan laajuinen sähkön superverkko tai kunnianhimoinen vihreän talouden investointiohjelma. Erityisesti on panostettava uusiutuvan energian sekä vähähiilisten ja energiatehokkaiden ratkaisujen kehittämiseen.

Unionin tasolla tulee panostaa merkittävästi koko yhteisöä hyödyttävään sosiaaliseen hyvinvointiin ja ekologiseen kestävyys- ja tukevaan tutkimukseen. Uusiutuvan energian, energiatehokkuuden ja kestävien liikennetarvikkeiden tutkimuksen, kehityksen ja käyttöönoton rahoitusta tulee lisätä.

3. Työmaana koko Suomi: Erilaiset alueet alueiden sisällä

3.1 Alueiden erilaisuus

Suomi on pinta-alaltaan laaja maa. Luonnonolosuhteet, historia ja väestökehitys vaihtelevat maan eri osien välillä. Ne luovat eri alueille erilaisia ominaisuuksia, joita hyödyntämällä alueet voivat vahvistaa omaa elinvoimaansa.

Metsävarannot ovat runsaimmat itäisessä ja keskisessä Suomessa, mutta toisaalta siellä lukuisat järvet pirstaloivat aluetta ja vaikeuttavat kulkuyhteyksiä. Erilaisia kaivannaismineraaleja löytyy runsaiten idästä ja pohjoisesta.

Maatalouden kannalta suotuisimmat alueet ovat eteläisessä ja läntisessä Suomessa niin ilmastollisesti kuin maaperänsä puolesta. Rannikko tuo omat mahdollisuudet etelässä ja lännessä tuomalla alueet merireittien ääreen ja luomalla energiantuotannolle potentiaalisia tuuliolosuhteita. Saaristoluento, järvet ja pohjoisen erämaa-alueet ovat vahvoja matkailualueita.

Venäjänsä rajan avautuminen on tuonut venäläisten ostovoimaa erityisesti Itä-Suomeen, mutta myös laajemmin koko maahan. Venäjän merkitys kasvaa tulevaisuudessakin. Ostomahdollisuuksien lisäksi Suomi voi tarjota vakaan ja turvallisen yritys ympäristön niin venäläisille yrityksille kuin näiden alihankkijoille sekä rajan pinnassa toimiville suomalaisille yrityksille. Venäläisten luoma kysyntä kasvattaa merkittävästi tiettyjen alojen markkinoita, esimerkiksi terveyspalveluiden myynnillä voidaan luoda uusia työpaikkoja.

Kannatamme viisumivapautta sekä venäjän kielen opiskelun lisäämistä, jotta Venäjän tarjoamaa potentiaalia voidaan hyödyntää paremmin. Venäläisten matkailu luo runsaasti työpaikkoja ja tuloja niin raja-alueille kuin laajemmin koko Suomeen. Sujuvan ja turvallisen rajan varmistamiseksi rajanylityspaikoilla tulee olla riittävästi resursseja.

Arktisten alueiden merkityksen kasvu globaalisti on puolestaan luomassa uutta taloudellista potentiaalia Pohjois-Suomeen. Pohjoisen meritien eli Koillisväylän merkitys lisääntyy ja Suomen kautta kulkeva yhteys Jäämerelle on tärkeässä asemassa. Pohjoisen herkkä ja hitaasti uusiutuva luonto asettaa kuitenkin tiukat reunaehdot alueen hyödyntämiselle.

Suomessa luonto sijaitsee kaikkialla lähellä, ja tätä peruspääomaamme tulisi niin kansallisesti kuin

alueellisesti korostaa niin luonnonsuojelun, hyvinvoinnin, kuin elinkeinojen näkökulmasta.

3.2 Paikkakuntien erilaisuus

Erilaisten maantieteellisesti määriteltyjen enemmän tai vähemmän yhtenäisten alueiden sisällä on väestöllisesti ja yhdyskuntarakenteellisesti hyvin erilaisia paikkakuntia kansainvälisesti suuntautuneista kasvukeskuksista harvaan asuttuun maaseutuun.

Väestö keskittyy yhä enemmän kaupunkiseuduille. Toisaalta asutus hajautuu yhä kauemmas kasvukeskusten reunoille, joissa ei ole toimivaa joukkoliikennettä, palvelut ovat kaukana ja työmatkat pitkiä. Yhdyskuntarakenteen hajautuminen tulee estää kaavoituksella kunnallisessa ja ylikunnallisessa päätöksenteossa. Ilmastonmuutos haastaa nykyisen energian ja luonnonvarojen tuhlausta lisäävän asuntorakentamisen, yhdyskuntarakenteen hajautumisen samoin kuin kulutuskeskeisen elämäntapamme.

Metropolin menestyminen on koko Suomelle elintärkeää. Helsingin seutu kilpailee enemmän Euroopan ja erityisesti Itämeren alueen metropolien kuin Suomen pienempien kaupunkiseutujen kanssa. Koska kasvun mahdollisuudet Helsingin metropolialueella ovat rajalliset, käynnistymässä oleva Helsinki-Hämeenlinna-Tampere –kehittämishanke tuo laajemman yhdyskuntasuunnittelun ja maakunnan liittojen rajat ylittävän näkökulman. Joka kolmas suomalainen asuu tällä alueella, jossa syntyy lähes puolet Suomen BKT:sta. Neljä kymmenestä suomalaisesta työpaikasta sijoittuu tälle alueelle ja liikenneyhteydet toimivat päärataa ja valtatie kolmea pitkin. Ekologinen ja tehokas liikkuminen alueella sekä esimerkiksi elinkeinotoiminnan valinnat vaikuttavat koko Suomen hyvinvointiin. Vastaava kehittämishanke tarvitaan Helsinki-Espoo-Turku-linjalle.

Helsingin alueella kärsitään muita kasvavia kaupunkiseutuja enemmän yhdyskuntarakenteen hajautumisesta ja kasvavista liikennemääristä. Helsingin kaupunkiseutu on Euroopan väljimmin rakennettu suurkaupunkialue. Seutua vaivaavia ongelmia ovat asumisen kalleus ja segregatio eli asuinalueiden eriytyminen sekä sosiaalisten ongelmien kasautuminen. Näissä tarvitaan metropolitason näkemystä jossa asioita ei katsota vain yksittäisen kunnan näkökulmasta.

Metropolialueen vaikutus ulottuu koko Etelä-Suomeen. Jopa Hämeenlinnasta ja Lahdesta pendelöidään Helsinkiin töihin. Metropolialueen ydin tarvitsee suorilla vaaleilla valitun metropolivaltuuston, jolla on laaja toimivalta seudullisten kysymysten ratkomiseen. Suomen ainoan metropolialueen vetovoimatekijä on sen luonnonläheisyys: pitkä etelärannikon rantaviiva, suuret erämaiset alueet kaupunkien tuntumassa sekä vehreät kaupunkialueet. Nämä vahvuudet kannattaa säilyttää ja hyödyntää.

Helsinki ei ole ainoa suuri kaupunkimme, joka on alueensa keskus ja kansainvälisesti suuntautunut. Kahden portaan hallintomalli on mahdollistettava myös muille suurille kaupunkialueille, kuten Tampereelle, Turkuun ja Ouluun.

Maakuntien keskuskaupungeilla on vahva rooli koko alueensa kehityksen veturina erityisesti korkeakoulutuksen sekä tutkimus- ja innovaatiotoiminnan ansiosta. Alueilla tulee tukea maakuntakeskusten omiin vahvuuksiin nojautuvaa menestystä, joka säteilee koko maakuntaan. Teollisen rakennemuutoksen alle jääneet pikkukaupungit ovat monesti hankalassa tilanteessa. Ne ovat yleensä tukeutuneet johonkin teollisuuslaitokseen tai ovat sijainnin ja historian seurauksena nimellisesti joko satama- tai esimerkiksi rautatiekaupunkeja. Nuoret ovat niissä katoava luonnonvara ja vanhusväestön osuus on suuri. Uusien korvaavien elinkeinojen luominen on vaikeaa, muttei mahdotonta.

Aluepoliittisia erityistukia ja täsmäkeinoja tulee suunnata mahdollisuuksien mukaan tämän

tyyppisille alueille. Hyviä esimerkkejä uusien elinkeinojen löytymisestä vanhojen tilalle ovat esimerkiksi Haminaan tulleet serverikeskukset, Forssan materiaalien kierrätykseen liittyvät liikelaitokset ja Kajaaniin tehty Renforsin ranta -yrityskeskittymä. Kuntien sosiaali- ja terveystalouden uudeltaisesta järjestämisestä ovat esimerkkeinä Kainuun maakuntamalli ja Etelä-Karjalan maakunnallinen sote-alue, Eksote.

Maaseutumaiset alueet voidaan jakaa kaupunkien läheiseen maaseutuun, ydinmaaseutuun ja harvaan asuttuun maaseutuun. Kaupunkien läheisellä maaseudulla tukeudutaan paljon kaupunkien palveluihin ja monet käyvät töissä kaupungissa. Alueet houkuttelevat etenkin lapsiperheitä, koska asuntojen hintataso on niissä kaupungeja edullisempi. Niiden elinvoima on suuresti riippuvainen läheisen kaupungin elinvoimasta.

Ydinmaaseudulla maatalous on merkittävä elinkeino, vaikka siellä asuu yhä enemmän myös muusta kuin maataloudesta toimeentulonsa saavia. Ydinmaaseudun yhdyskuntarakenne vaihtelee.

Kyläkeskusten alueilla palveluita voi vielä olla hyvinkin saatavilla, mutta toisilla alueilla palveluissa tukeudutaan kauempana sijaitseviin keskuksiin. Ydinmaaseudun mahdollisuudet houkutella uutta väkeä ovat suhteellisen hyvät, jos etätyömahdollisuudet toimivat ja palveluita löytyy kyläkeskuksista.

Harvaan asutun maaseudun ongelma on kadonneet palvelut. Ympärivuotista vapaa-ajankäyttöä vaikeuttavat pitkät etäisyydet ja palveluiden huono saatavuus. Alueiden valttina on luonnonläheisyys, mikä houkuttelee etenkin kesäasukkaita. Kesäajaksi mökkikuntien väkimäärät voivat moninkertaistua.

* * *

Miltei kaikella päätöksenteolla on aluepoliittisia vaikutuksia. Huomioimalla ne, voimme luoda ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävästä hyvinvointia koko maahan.

LIITE

EU:n aluepolitiikka pähkinänkuoressa

EU:n tasolla harjoitettua alueiden välisten kehityserojen tasaamista kutsutaan koheesiopolitiikaksi. Suomessa käytetään termiä alue- ja rakennepolitiikka. EU pyrkii alue- ja rakennepolitiikan toimilla lisäämään taloudellista, sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta. Koheesiopolitiikan hankkeita rahoitetaan pääasiassa kahdesta suuresta rakennerahastosta, Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahastosta (ESR). Myös monilla muilla EU:n toimilla on alueiden välisiä eroja tasaavia vaikutuksia, muun muassa harjoitetulla EU:n maatalouspolitiikalla ja erillisohjelmilla.

Suomessa EU:n rahoitusta aluekehitykseen on käytettävissä kaudella 2014-2020 noin 2,4 miljardia euroa aiemman 3,6 miljardin sijasta. Leikkaus johtuu siitä, että Suomi kuuluu EU:n rikkaisiin maihin ja suurin osa rakennetuista ohjataan Itä-Euroopan köyhiin maihin. Suomen keskeinen perustelu EU:n aluekehitysrahoitukselle on ollut harva asutus. Tällä perusteella Itä- ja Pohjois-Suomi saavat EU:n aluekehitysrahaa enemmän kuin muut alueet.

Komissio on antanut jäsenmaille ohjenuoraksi kolme teemaa, joiden tulee kattaa 80 % rahoituksesta. Teemat ovat innovatiivisuus, pk-yritykset ja vähähiilinen talous. Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahat kaudella 2014-2020 kootaan yhteen kansalliseen ohjelmaan. Ohjelmassa on seitsemän painopistettä, joista vähähiilisen talouden edistämiseen on korvamerkitty 20 prosenttia EAKR-rahoista.

Vähintään 5 prosenttia EAKR-rahoituksesta tulee käyttää kestävään kaupunkikehittämiseen. Sitä toteuttaa Suomessa kuuden suurimman kaupungin verkosto, johon kuuluvat Helsinki, Espoo, Vantaa, Tampere, Oulu ja Turku. Teemana on ”avoimet ja ketterät kaupungit”. Kaupunkiverkosto esittää rahoitettavat toimet aluekehitysviranomaiselle. Kaikki kaupungit voivat myös hakea rakennerahastorahoitusta ohjelman muusta rahoituksesta.

Rakennerahastopainopisteet 2014 - 2020

- 1. Pienten ja keskisuurten yritysten kilpailukyvyyn edistäminen (EAKR)*
- 2. Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)*
- 3. Vähähiilisen talouden edistäminen (EAKR)*
- 4. Alueellisen saavutettavuuden parantaminen (EAKR, vain Itä- ja Pohjois-Suomessa)*
- 5. Työllisyyden ja työvoiman liikkuvuuden parantaminen (ESR)*
- 6. Koulutuksen, ammattitaidon ja elinikäisen oppimisen kehittäminen (ESR)*
- 7. Sosiaalisen osallisuuden lisääminen ja köyhyyden torjunta (ESR)*

Kansallisella tasolla on päätetty, että rakennerahasto-ohjelman hallinnointi keskitetään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille (ELYt). Kaikki rahoitus kulkee ELYjen kautta. Päätöksenteossa on vahvistettu maakuntien yhteistyöryhmien (MYR) asemaa. Niillä on oikeus antaa sitovat lausunnot hankkeista. MYRien ja niiden sihteeristöjen toimintaa johtavat maakuntaliitot.